

251 J. V. SNELLMAN — F. CYGNÆUS & B. O.
LILLE 1840
HUB, Coll. 41

Broder Cygnaeus!

— I förrgår fick jag en lång epistel från the Troglodyters land och nedsatte mig med mycken lust att deri läsa. Men som jag i sednare tider blifvit van att läsa endast Svenska, föll sig med epistelns tydning något svårt; ur hvilken förlägenhet jag dock lycktligtvis kom med tillhjälp af hvarjehanda Konjekturet och öfriga filologiska knep. Detta var likväl blott att komma ur askan i elden, som man plägar säga. Ty alla mina bemödanden ledde mig endast till några anföranden, hvilka det icke måtte vara ohöfligt att kalla för lögnar. Pro primo den, att brefvet skulle träffa en »honoratissimus, som på obestämd tid blifvit dispenserad från den *hyggliga Societeten*»; 2:o den, att något anförande »komme att gräma den upphöjde gräseligt»; 3:o att sagde man af sagde »dankar» »någon tid varit upphållen»; 4:o att samme man vore i behof af någon »tröst» 5:o den, att han serdeles skulle vårda sig om en viss »förlupen fluga».

Vi hafva mången stund i lifvet till hvarandra talat öppet språk, likväl återstår allt ännu mycket att säga; ty i människohjertat finnas många vinklar och vrår. Af sådan återstod vill jag, emedan osäkert är, när det härnäst kan ske, härmedelst hafva lemnat Dig åtskilligt såsom beriktiganden till ofvanupptagna punkter.

Första punkten går jag förbi.

2:o Hade jag icke rätt vetat, att *Du* skulle med andra dela föreställningen om en hos mig rådande egenkärlek. Jag bedyrar vid mitt samvete, hvilket jag här i nattens tystnad ytterligare rådfrågar, att deraf hos mig finnes mindre, än hvad hos människor i allmänhet finnas plär. Intet af hvad jag synligt eller osynligt eger har dertill gifvit anledning. Af hvad jag i verlden gjort har jag endast frätande matkar i vinst. 2:o & 3:o Mina litterära produkter¹ värderar jag vid Gud lika litet som Pippings programer. Likaså det tillfälliga pris jag för dem skördat. De hafva för mig blott tvenne glada sidor: den ena att på titelbladet visa »Docens vid ett visst Universitet»; den andra, att, om jag i en framtid kan producera något dugligt, hvarom jag ännu icke helt och hållet misströstar, göra min gång till hvila lugnare. Min plan för lifvet, har Du i denna sednare sida. Den har länge varit densamma, ehuru omöjligheten att något dugligt åstadkomma tvungit mig att med glädje mottaga hvarje förnyad permission från hinsidan. 3:o Har sistnämnda omöjlighet icke helt och hållet varit mitt förvållande, hvilket gör mig bitter äfven mot andra och ger mig rätt att neka till det anförande, att jag skulle blifvit »upphållen». Nej, så »upphålles» icke en människa, som kämpar för sin salighet. Jag känner det *nu*, då stunden icke väcker de vilda passioner. Ty jag är herre öfver mig sjelf mera än jag varit det i hela mitt lif. Det är bittert nog att tänka sig 34 år deraf bortrusade, så att den lilla resten väl stryker med gratis. Mig lyster därför icke efter detta »upphållande». Strid håller jag väl ut med och mår bra utaf; men jag behöfver utrymme, när min blod är het. Att bindas och retas kan icke föda fram goda gerningar. Om allt detta är sanning, och jag vet icke annat, så får väl Du och verlden förlåta mig den stolthet, omständigheterna hos mig närt. Jag känner ännu i denna stund, att jag har kraft att företaga och fullborda mycket, och mitt lif hittills säger

¹ Minst den, på hvilken Du anspelar. Ty sådant är mig vräklings-arbete quinnor och barn till pris. Du sade dock om fonden dertill ett sannt ord i Ditt förra bref.

10 mig att jag icke ljuger. Blif icke ond deröfver, att jag tror mig hafva mindre hufvud än någon af Er, hvilka man kallar goda hufvuden. Det är också ej att undra öfver, ty jag har gjort mitt hufvud sjelf.¹ Derföre bör det också mig förlåtas att det är något eget, ty utan envishet och ihärdighet kan saken icke göras. 4:o Kommer sig af besagda stolthet, att jag ger all »tröst» fan. Ty intet i verlden skall komma mig att sjunka eller flyga, om också en dag skulle komma, då Ni har svårt att säga, hvilkendera jag gjort. Min kärlek beror vid Gud icke af någon tröst. Skulle jag veta af en odödlighet, der människohjertat funnes quar, så skulle jag bedja Dig då titta i mitt och läsa tillbaka, så långt den röda skriften går och de många svarta fläckar tillåta. Du skulle vid Gud icke finna en lucka i den skriften. — Icke heller en osanning i denna fragmentariska afskrift. Låt oss anse saken så som ett sådant ögonblick skulle komma. Jag tar icke mina ord tillbaka. Men Du kunde hafva skäl att återtaga Dina, alla fyra punkter., Detta kan vara nog med förtroenden anbelangande den mannen.

20 Ofvanstående skref jag, jag vet icke huru längesedan. Denna lapp har sedan dess haft plats i min bordslåda. Att jag nu fortsätter, är icke utan sin förtjenst, emedan jag både andeligen och lekamligen befinner mig illa. Detta har dock intet att skaffa med hvad jag skrifer.

Hvad nu hufvudsaken angår, så beder jag Dig öfvertyga mig om, att nedanstående är osanning.

1:o Vårt arma fädernesland är genom sekelgammal osjelfständighet bragt derhän, att i detsamma *ingen patriotism* finnes; ty

20 2:o Den bildade delen (Svensken) har *icke en gran* intresse för de obildades (Finnens) andeliga eller lekamliga förkofran. Skåda omkring Dig och se, hvilken styrande som röres af en landsorts lekamliga elände, eller hvilken Universitets-man på en minut lägger sitt hufvud i blöt för finska allmogens upplysning. Jag talar icke om den legio, hvilken intet samvete eger i valet mellan fäderneslandet och löner, ordnar &c.

30 3:o Massan är af långvarigt förtryck endast vänd inåt. Kan möjligen klandra länsmanen och presten — men en landsfhöfding är den redan en liten Gud och en Senator ett *non plus ultra*. Tanken uppå ett möjligen bättre, intresse för kommunen, Socknen, länet, landet, har den knappast någonsin egt annorlunda än vilden, d. ä. i öppet krig.

40 4:o Kan också aldrig massan lyftas så länge lagskipnings och undervisningsspråket äro Svenskan; Hvarföre också icke patrioter bland de bildade kunna finnas; ty desse måste komma ur *nationen* icke ur den likgiltiga fremmande racen. Dennas anda ser Du öppen i den Svenska kustbons djupa förakt för Finnen. Att *ingen* bland de bildade sedan 1809 gjort *ett enda steg* för att vältra sagda gräseliga börda från *nationen* — detta är bevis nog *deras* patriotism.

50 5:o Vill jag dock vara mensklig och förutsätta: att de få, hvilka något tänkte, ansågo sig kunna bilda en Aristokrati, hvilken skulle motstå ett alltför förderfligt inflytande östan-ifrån. Deraf blef en Embetsmanna-Aristokrati, som *kryper och förtrycker* folket. Samma goda uppsåt vill jag förutsätta hos dem, som ifrat för Svenska eller Tyska språket. Jag hoppas, de vilja inse sin fåvitsko. Ty ett konstgjordt band äfven om det har en så ädel färg, som bildningens, håller icke då ingen tråd af nationalitet i detsamma finnes.

5:o Gifves *numera* ingen möjlighet att hjälpa, hvad som är försum-

¹ Jag har också sökt i annan väg ersätta, hvad naturen vägrat mig. Dock dädan mitt förderf. Jag skulle icke fallit i den gropen, om jag varit »upphållen», d. ä. om jag haft utrymme för en ädel verksamhet.

madt. Regeringen, den faktiska, tillåter det icke. De bildade begripa det icke, och, om de det begrepo, strider det mot *deras* intresse att derföre arbeta. Således *Finska nationen* är lagd i sin graf. Du ser det redan i Finnens anlete och hör det i hans sånger, att han vet sig hafva upphört att lefva. Det axiom, hvarpå allt detta ytterst hvilar, lyder: *Finland kan intet med våld; bildningens makt är dess enda räddning.*

6:o Att falla med en nation kan gå an, men att med den dö slafvens strådöd höfves menniskan icke. Ergo — —

7:o Gör Du vid Slutsatsen någon tillämpning på underskrefven, så svarar han: Jag har gjort mitt, om jag i alla himmelens vindar utskriker, hvad jag här hviskat, och beledsagar detta med landets historia sedan 1809. Deraf följer också att sagde man får riskera sitt hull — och sitt hjerta vid en bedröflig syn — och på någon tid till sitt och eländets hem återvända.

Den bitterhet jag håller i Din glädje för dessa ögonblick, önskade jag gerna kunna fördela på Eder alla. Edra fester äro dans på en begrafning. Hvad vet landet om dem? Här firades nyligen Boktryckeri-konstens fest. Hvarje bonde i landet läser derom och vet hvad den har att betyda, ty hans timma är slagen; han säger »Jag som mest är i behof af bildning bör också derföre bäst inse bildningens värde»; han säger: »Vi bönder äro 9/10 delar af nationen». Du ser det han anser till och med den bildade klassen *tillhöra nationen*; men också ingenting vidare. Huru tror Du den finska bonden skall begripa Ert Jubileum? Hvad vet han om Universitetet. Jo att alla, som varit där, äro af ett annat slägte, än hans, och derföre berättigade att behandla honom, hur dem lyster. Han får kanske sina domare med lag och rätt derifrån? Fråga honom, hvad han tror om denna rättvisa? Jo att herremannen alltid har rätt, och han orätt. Kanske Prester och Kristendom? Se huru halfva landet söker sig Kristendom på egen hand, emedan deraf intet finnas hos Presten. Slå tillsamman våra Biskopar Konsistorier med Theologiska Fakulteten och fråga dem: om de någonsin brytt sig om Prestens *religiösa öfvertygelse*? Detta är väl ett ondt, hvaraf halfva Kristenheten lider; men det är hos oss värre än annorstädes, emedan Prestaståndet bland herremän är föraktadt och de sämsta vända sig dit. Det kan icke annorlunda vara, der endast förtryckare och förtryckte finnas, der intet annat värde finnes än supeernas, vagarnes, ordnarnes m. m. Med ett ord om Ert jubilerande vet nationen icke mera, än himmelens foglar det veta.

Jag byggde uppå Svenskarnes resa dit, Professorers och Studenters. De sednare äro nu genom ordres till Ryska Konsulatet derifrån uteslutne. Men jag tror också knappt att någon ernat resa, då resan icke kunde få namn af lustfärd passlösen undgås och ett enkom fartyg befragtas. Detta afhöll också Professorerne. Nu får ni endast J. H. Schröder, en taskiger en. Hvasser dricker här brunn. Han har hela våren varit sjuk, vågar hvarken afbryta brunskuren eller begifva sig på hafvet, emedan bröst och hals angripas af den minsta kalla pust. Ditt förslag har jag således icke ens kunnat nämna. Dessutom sade han, att han i händelse af resa icke kunnat dröja kortare tid än par månader, och detta med fru. Väl är, att ni fått Franzén, för att skåda uppå. Men stort annan fröjd ger han icke mera. Han är lefnadstrött och fruktande. Hvad ni får östan efter lär väl icke inbringa annat än pengar för staden och ampelt beröm i Petersburgska tidningar. Det är dock något för ett Universitet att så der prisas. Mången skall säkert med förnöjelse genomläsa det, räcka på sin hals och taga sig om sin nästipp, sjelf beundrande glansen af det Universitet, han tillhör. Förtjust kan han då gräfva fram ett par stycken disputationer, och dess-

utom påminna sig alla de förhör, der han öfverglänst ett helt eller halft dussin lexläsare, eller uti hvilka han som examinerator lyckats visa huru högt han står öfver Examinanderna., Men jag vill ej tänka deruppå; ty jag vill icke förargas. Bättre då att jag talar om folket här. Till en början Tegnér. Hans bekantskap har jag gjort i det förut omtalade Brunns-sällskapet. Han behagade säga mig några ord om »Det Går An». (I parentes stötte jag här åter på en förtrets klippa nemligen den att man lättare blir känd genom sådant lort, än sånt, som kostat en margfaldigt arbete och hvarmed man hoppas gagna). Tegner både ser förarglig ut — just en

10 Faun — och är äfven sådan i umgänge — full af plumpa, ofta oquicka infäll. Jag tror han tre gånger var närvarande i sällskapet. Carlén (småpoët) och jag rapsade en gång tillhopa ett en akts skådespel, hvari hela sällskapet, äfven Tegnér, fick spela med, denne icke just till sin fördel men utan att deröfver stöta sig. Es ist doch hübsch von solchem grossen

20 Herrn — so gnädig mit dem Teufel &c. I politiken är han vipprasande och uppbragt — Gormar som en bandhund i ståndet, utan att någonsin frambringa något förnuftigt i sak — får sjelf derföre ständigt bära upp — ehuru oftast med skyldig estime för Skalden. En synnerligen galant dag var sällskapets högtidsdag 1:sta Junii, då utfärd skedde på en liten ångbåt och hela dagen tillbragtes på landet. Atterbom Leviin, Eufrosyne och Dorothea Dunckel voro med, utom de vanliga. Atterbom var sig lik — sagtmodig, human och intressant berättare. Lewiin är en flärdfri och glad man, men icke i umgänge på något vis öfver vanligt. Han talar till och med skralt. Äfven hans bekantskap hade jag förut gjort, hos Arvidson och i *Par Bricole*, der jag af särskild grace, direkte fick 4:de graden. Eufrosyne är en öfverdådigt glad gumma, om sina Femtio år. Hos henne och med henne har jag flera gånger haft trefligt. Nu har hon rest härifrån. Som bevis på hennes lynne får nämnas, att hon aftonen före sin afresa på

30 Mosebacke sexade och drack vin med oss sex karlar (en gift) ute i fria luften uti många personers åsyn. Du var hon redan förut med allesammans — också jag *få* hand., Om Dorothea kan jag föga säga annat än att hon mellan trettio och fyratio år visar sig hafva varit en skönhet i sin ungdom. Hon skall vara olyckligt gift och som bäst hålla uppå med skilsmässa. Bland dem jag nu oftare träffat vill jag nämna Bergfalk — Juristen från Upsala — mycket i rop och med Geijer täflande om ungdomens hyllning. Af Gustaf Laurell kan Du få höra, huru öppen och treflig han är — utan alla finter och utan kunskap om sin lärdom. Till Nordström kan Du säga, att Bergfalk mycket tycker om hans Disputation — jag mins ej

40 hvilkendera — äfvensom hans motståndares Bonsdorffs arbete, som likväl här är känt af ganska få jurister. En hel hop mindre märkliga bekantskaper har jag äfven gjort, bland Riksdagsmän o. s. v.

I allmänhet finnes här ringa kunskap om vårt land. Om tänkesättet i allmänhet, styrelsen o. s. v. vet man ingenting. Universitetet är äfven för här varande Academici en dylik terra incognita. De, som rest här, äro kända, för öfrigt ingen — icke ens Hällström. Jag ryser, när jag tänker uppå det öfriga af verlden, der vi äro ännu mindre än här. Hvem skall någonsin tänka uppå sådana krypen, huru oss också må gå. Det är helvetiskt! Ingen fasthet inom oss, och ingen hållhake utåt. Du talar om Ditt

50 *ena* exemplar af »Ispiggarne». Det har Mellin köpt. Recensioner i bok tror jag väl ganska litet läsas öfverallt i verlden. Dessutom om det också vore hvad fan som helst, som tryckes i Finland, så kan det aldrig bli känt här. Hvarje förläggare här annonserar sina arbeten årligen 10 à 20 gånger med alla möjliga sorts stilar Lapidar och Uncial-bokstäfver. Ett i Finland tryckt annonseras aldrig här. Våra Bokhandlare äro stöflar och skinnare. Jag har ju derom predikat: tryck *ingenting* i H(elsing)fors utan här i Stock-

holm. Till *Ditt* opus tror jag likväl ej att Du kan få förläggare här, men Du får ju det också icke i H(elsing)fors. Tryckningskostnaden blir i alla fall här lindrigare. Jag skall uppgöra affären med Freyas tryckare Hellsten. Det är en redlig man.

Tacka hjertligt dem, som jemte Dig mottogo *Dahlquist*, och kommo i häg mig i Episteln N(or)dstr(öm), N(ervan)d(e)r, F. T(engström), Sjöman, Sampo hvars stil jag icke kände. Lönnroth?).

Broder Benedicte!

Ofvanstående är till Dig p(a)r Comp(laisant). I dessa rader tackar jag Dig specielt för Dina vänskapsfulla ord, tillräknande allt öfverflöd de innehöllo denna känsla. Jag upprepar det ännu att jag för egen del icke klagat öfver annat, än det att mitt lif och mina krafter gått till spillo. Jag tillägger att hvad jag för framtiden kan göra, gör jag för att lugnare gå till hvila; ty jag har *mycket* att försona. Detta band är starkare, än alla andra. Eder vänskap vill jag icke förlora och huru än det går, förblifver min tillgifvenhet densamma. Hvad jag icke kan fatta annorlunda, är att I sofven vid en nations dödskamp, eller rättare slumren sakta in med den. Då jag talar om Er, talar jag om mig sjelf. Jag har dock länge anat, hvad jag nu klart inser. Säg icke, att jag egoistiskt vill rädda mig; ty detta är ingen räddning. Till det ofvananförda tillägger jag: Sen i icke att sednaste skatteförhöjning icke länge kan räcka till för roffarene. Om då ej vid Senatens upplösning nästa år, styrelsen flyttas till Petersburg, så sker det vid nästa penningbehof och allt ställes på sådan fot, att det månne ekonomiskt bära sig, d. ä. på samma fot, som i det stora Riket. Viborgs läns omstöpning i skolväsende är ju å bane — så följer dess Hof-Rätt; ty ryssar måste hafva Lagskipning på Ryska. För Studenter derifrån måste också Ryska (eller blandad med Tyska) undervisning vid Universitetet finnas o. s. v. Jemför detta föröfrigt med nyligen vidtagna conformitets åtgärder i Polen och Östersjö-Provinserna. Den herrskande är icke oklok nog att, då han ser framtidens vådor icke söka förekomma dem. Helsa Calle B(ack)m(an) hjertligt från mig och *Kallerholm* — han mår väl. Likaså Tälpori-Gubben — Organisten Fredrik — Bygdén. Jag vet att jag gör Eder bedröfvelse, men det kan ej hjälpas. Gör hvad Ni kan och glöm hvad Ni kan — Lef Väl!

Eder
Snellman.

P. S. Cygnæus skall säga första Censor han får sigte uppå, att de allesamman äro skurkar, emedan de mera tänka på egna vänners och fränders rygg, än på hvad som kan vara, vederbörande obehagligt. Med Gustaf L(aure)ll skall jag sända par bitar till Sp(anska) Flugan. Låt mig med Montin (Uleåborg) få en 10 Ex(emplar) af första H(äfte)t och lika många af Logiken. Vasenius får föra det på min Conto Ehuru han väl enligt förläggare sed är förbunden att lemna Förf(attare) en 20 a 30 Exemplar.